

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет іноземної філології

Історичний факультет

СХОДОЗНАВСТВО. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Тези доповідей

II Міжнародної науково-методичної конференції

19 березня 2021 р.

Харків – 2021

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

Укладачі: Н.В. Руда, Л.М. Ямпольська

Організаційний комітет конференції:

Ю.Д. Бойчук – ректор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна)
С.В. Бережна – проректор з наукової, інноваційної і міжнародної діяльності доктор історичних наук, професор(Україна)
Д-р Кемаль Учунджу, професор, Чорноморський технічний університет (Туреччина)
Н.В. Руда – завідувач кафедри східних мов, кандидат філологічних наук, доцент (Україна)
Л.М. Ямпольська – доцент кафедри всесвітньої історії, кандидат історичних наук, доцент (Україна)
І.А. Скразловська – доцент кафедри східних мов (Україна)
Д-р Алібекіроглу Сертан - викладач кафедри турецької мови і літератури у Газіантепському університеті (Туреччина), запрошений викладач кафедри східних мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди

Сходознавство. Актуальність та перспективи. Тези доповідей II Міжнародної науково-методичної конференції, 19 березня 2021 р. – Х.: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2021. – 206 с.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського-національного
педагогічного університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 3 від 07.04.2021

До збірника увійшли тези доповідей II Всеукраїнської науково-методичної конференції «Сходознавство. Актуальність та перспективи», присвячені проблемам східної філології, освіти та виховання, методики навчання сходознавчих дисциплін, перекладу, міжкультурної комунікації, літературознавства, історії, економіки, політики, соціуму країн Сходу. Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних та історичних спеціальностей.

Видано за рахунок укладачів

УДК 81'243
ББК 81.2
С91

ЗМІСТ

СХІДНА ЛІНГВІСТИКА

Агєєва М.М., Радченко К.М. Загадкові назви Каспійського моря.....	7
Басам Санатуллах. Історична довідка про фарсі-дарі.....	8
Богдан А.А. Концепція «ребенок, сын» в китайських ідіомах чэньюй.....	11
Водолажський Д.О. Розкриття концепції «мужність» у китайських іменах.....	12
Гришина Б. М. Засоби вираження експресії в китайській мові за допомогою службових слів.....	14
Гуцуляк К.С. Сучасний сленг в китайській мові. Англіцизм, напівкалька та переклад.....	15
Дмитренко А. А. Продуктивні словообразовательні моделі китайського мови на матеріалі названь фруктів и овощей.....	16
Долгополова Д. С. Інтернет-сленг в китайській мові.....	18
Донченко М.О. Концепт «краса» у мовній картині світу Китаю.....	19
Завгородня О.С. Концептоутворюючий аспект жіночих імен в перській мові.....	21
Ільницька М.Б. Поле семантичної реалізації колоративної лексики: пряме/переносне та конкретне/абстрактне.....	24
Кім О.В. Актуальність вивчення лексики мобільних застосунків у китайській мові.....	26
Коляда А.В. Синтаксичні особливості драматургії Лао Ше.....	27
Куліш М.О. Особливості вживання означень у п'єсі “Чайна” (茶馆).....	30
Макітренко К.О. Особливості сучасного китайського мовного етикету.....	32
Помілійко В.О. Сленг як невід’ємна частина сучасної китайської мови.....	34
Протопопова Є.П. Інверсія додатку у текстах публіцистичного стилю.....	35
Романченко А.С. Художні засоби створення сумного настрою в книзі 几米 “寂寞上场了”.....	37
Руда Н.В. Частотність безсполучникових багатокомпонентних складних речень у сучасній китайській літературній мові.....	39
Самойлова С.А. Словотворчі морфеми в назвах прикрас в китайській мові.....	40
Саніна Г.В. Ієрогліфічна парадигма японського письма: походження та перспективи щодо сучасних соціокультурних процесів.....	41
Светличная А.Ф. Особенности образования названий китайских блюд.....	44
Сусленко А.М. Труднощі перекладу колірних виразів в англійській та перській мовах: культурне порівняння.....	46
Толмачова К.М. Феномен перемикування кодів у контексті мовної ситуації в Марокко.....	48
Федорченко А.А. Графемы со значением «оружие» в современных иероглифах.....	51
Хижа І.П. Лексичні засоби створення портрета головного героя в оповіданні Мо Яня «Геній»	53
Шапаренко Е.Е. Історія вивчення стилістики у китайському мовознавстві	55

ЛІТЕРАТУРА КРАЇН СХОДУ

Быкова И.А., Пелехата К. Проблема одиночества в творчестве Кобо Абэ.....	57
Долженко А.О. Концепт любові у віршах Сюй Чжімо.....	58
Жукова М.О. Образ місяця в українській та китайській поезії.....	60
Кравчук К. Лі Бо та особлива мова його віршів.....	62
Криворучко С.К. Страх смерті в оповіданні Ді Ань «Коли ж моя черга?».....	63
Сасыкулова Ч.Т. Поэзия С. Эралиева как представителя послевоенной киргизской литературы.....	64
Смілянська О.О. Український та китайський літературний постмодернізм.....	67

Перською мовою ця ідіома вживається, коли людина червоніє або дуже гнівається. Наведений еквівалент має дослівний переклад, оскільки відповідне значення в перськомовній культурі відсутнє.

5. Переклад шляхом перефразування

Приклад: Golden rule

Еквівалент:

قانونی که عیسی مسیح به مردم آموخت و آن این فرمان است "با دیگران همانطور رفتار کنند رفتار شما با دیگران دارید انتظار که کنید"

Згідно з Кембриджським словником, золоте правило – “важливе правило або принцип, особливо в конкретній ситуації”. Ця ідіома була перекладена шляхом пояснення та перефразування її оригіналу. Початковим золотим правилом було “робити з іншими так, як ви хотіли б, щоб вони робили з вами”.

6. Переклад шляхом запозичення (використання запозичених слів при отриманні перськомовних еквівалентів)

Приклад: To put someone's name on a blacklist

Еквівалент: سیاه لیست

Чорний список – це “перелік людей, країн тощо, яких певний орган чи група вважає неприйнятними, яких слід уникати та не довіряти їм”. Походження цієї ідіоми йде від різних історичних вельмож, включаючи королеву Єлизавету I та короля Карла II, адже вони вели чорні списки своїх ворогів, які мали бути належним чином покарані. В наш час англomовний світ називає цей список hit list, а не “чорний список”. Застосованою стратегією перекладу при формулюванні цієї ідіоми є калькування, яка передає англomовне слово з буквальним перекладом. Ця стратегія (переклад шляхом запозичення) взагалі не застосовувалась у перських джерелах.

Виходячи з отриманих даних можна зробити висновок, що проблема перекладу ідіоматичних виразів полягає не в їх вірогідній неперекладності, а швидше за все в тому, що в тексті мовою перекладу не завжди може бути передана їх специфічна ідіоматичність. Також явна відмінність в ступені використання фразеологічних одиниць з колоративами: в англійській мові вони більш поширені і застосовуються як в розмовній мові, так і в офіційній, тоді як в перській мові вони більш характерні для сфери неформального спілкування.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гекман М. Л. Цветообозначения как один из объектов исследования этнолингвистики // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/24_SVMN_2008/Philologia/27314.doc.htm.
2. Ahmadi S., Ketabi S. Translation Procedures and Problems of Color Idiomatic Expressions in English and Persian: Cultural Comparison in Focus // The Journal of International Social Research. – 2011. – Vol. 4. – No 17. – P. 9–39.
3. Ghafel B., Rasekh A.E. Color Terms in Persian and English Metaphoric Expressions: Al-Hasnawi's Cognitive Schemes in Focus // Cross-Cultural Communication. – 2011. – Vol. 7. – No 3. – P. 198–210.

ФЕНОМЕН ПЕРЕМИКАННЯ КОДІВ У КОНТЕКСТІ МОВНОЇ СИТУАЦІЇ В МАРОККО

*Толмачова Катерина Михайлівна, викладач кафедри романської філології
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди*

У зв'язку з посиленням процесів глобалізації в світі та активної міграції народів, зростає інтерес до проблем мовного контакту. Робота присвячена дослідженню феномена

перемикання кодів у сучасній лінгвістиці на прикладі марокканського діалекту арабської мови (даріжа) у комбінації з французькою мовою.

Актуальність визначається необхідністю вивчення процесів розвитку французької мови в марокканському сучасному суспільстві, а також опису функціональних та мовних особливостей кодових перемикань у Марокко.

Мета роботи – розглянути основні типи і функції перемикання кодів на прикладі арабського марокканського діалекту (даріжа) і французької мови.

Унаслідок історичних подій і колоніального минулого, мовна ситуація у країнах Магрибу та зокрема у Марокко завжди була дуже рухлива. Офіційними мовами країни є класична арабська і тамазігхтська (берберська) мови, хоча остання отримала статус офіційної мови тільки у 2011 році. У Марокко також представлені такі мови, як французька, іспанська та меншою мірою англійська. Французька мова в свою чергу відрізняється варіативністю і змагається з арабською класичною мовою у таких галузях, як вища і професійна освіта, культура, ЗМІ, управління, але втім поступається у діловодстві. Можна зробити висновок, що вона займає позицію другої мови, хоч і психологічно не сприймається мовцями за рідну мову [2]. На думку Лейли Месауді, вона більшою мірою виконує соціальні функції мови роботи, навчання, а також є ознакою успіху і інтеграції в елітарне суспільство [2].

Термін «перемикання кодів» у мовознавстві позначає почергове використання двох мов (діалектів) у рамках одного дискурсу, в одному реченні або його частини. Поняття «перемикання кодів» було введено британським соціологом Безіл Бернштейном. Вивченням феномену займалися Шана Полак, Петро Ауер, Керол Майерс-Скоттон, Ян-Петтер Блум, а також Каріма Зіамарі, Дрисс Гааді, Лейла Месауда та інші.

Американський лінгвіст Керол Майерс-Скоттон вважає, що існує «маркований» і «немаркований вибір» при перемиканні коду: «немарковане перемикання відбувається тоді, коли мовець дотримується встановлених у мовному суспільстві правил мовної поведінки відповідно до очікувань слухача; марковане перемикання має місце у тому випадку, коли мовець...його здійснює свідомо таким чином, що це помічається співрозмовником як відхилення» [3].

Шона Полак у своїх роботах виділяє кілька типів перемикання кодів у лінгвістиці [4]:

1) зовнішнє перемикання кодів

Перемикання відбувається на рівні речень:

A. *Fine mchet mama ?*

B. *Elle est partie faire des courses.*

C. *J'ai demandé à mon fils de faire plus attention walakin achghadi trdi.*

D. *Khoya, dreri dima Zakak. Tu ne le changeras pas. Sabir o safi.*

2) внутрішнє перемикання кодів

Відбувається на рівні слів, словосполучень, у середині речень:

A. *Je lui ai demandé ka 3itliya quand il arrive à destination.*

B. *J'espère que cette fois il fera bon voyage.*

3) приєднання

Стороннє слово додається на початку або наприкінці речення:

A. *Wallah, je suis déjà épuisé !*

B. *On va partir en vacances cet été, incha 'Allah !*

Єва Епплер описує ще два типи перемикання кодів:

1) Плавне перемикання (несвідоме, переважно у межах одного речення, не має особливої мети, є наслідком білінгвізму, немарковане) [1]:

A. *Excuse-moi, wach je t'ai interrompu ?*

Tu faisais quoi 9bila ?

B. *Yalah salit la préparation de mon exposé.*

A. *Wach tu fais toujours tout à la dernière minute, la ?*

B. *Smeh lia, j'étais débordée.*

A. *Ana b3da, quand j'ai ce genre de projet, kan préparé à l'avance.*

2) Сигнальне перемикання (мовець має намір підкреслити, виділити певний елемент; є функціонально маркованим) [1]:

A. *Je n'aime pas du tout Sami, je le trouve très hypocrite.*

B. *Je pense que tu te trompes. Koula ou bkhbiztou* (буквальний переклад з арабської: кожен має свій хліб, свій батон. Значення: у кожного є свої недоліки. *Chacun a ses défauts*).

У процесі роботи, було вирішено виділити кілька основних функцій перемикання кодів під час мовленнєвої діяльності марокканців:

1) експресивна функція

Виражає жартівливий, іронічний або серйозний настрій співрозмовника.

3) цитування;

Перемикання кодів здійснюється під час передачі прямої мови.

4) мовна традиція вживання слова;

5) функція самоідентифікації особистості:

Функція проявляється у бажанні вразити співрозмовника рівнем володіння мовами, підкреслити свою етнічну приналежність, соціальний статус або матеріальне становище.

б) забезпечення комфорту комунікативного процесу

Функція дозволяє використовувати окремі слова з іншої мови, якщо мовець не може згадати потрібне слово, або термін не існує у матричній мові.

Спостереження показують, що найчастіше марокканці використовують перемикання кодів неусвідомлено і спонтанно у неформальній обстановці [5]. Однак етнічна, соціальна, вікова та гендерна приналежності значно впливають на мовну поведінку мовців і на вибір мови загалом. Наприклад, явище перемикання кодів проявляється більшою мірою у мовленні марокканських жінок, які завдяки високому рівню володіння французькою мовою прагнуть підкреслити свою освіченість, жіночність та міське походження. Представники чоловічої статі віддають перевагу даріжа і класичній арабській мові.

Можна зробити висновок, що не існує єдиної розгорнутої класифікації типів кодових перемикань. Мовні перекодування, що поєднуються з запозиченнями та кальками, створюють тим самим безліч гібридних граматичних структур, які вимагають детального вивчення. Дуже цікавим є дослідження особливостей феномену на гендерному рівні, тому питання перемикання кодів у контексті мовної ситуації в Марокко потребує подальшої розробки.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Eppler, E. Code-switching in "Emigranto". Vienna: English working papers, 1994. Vol. 3. P. 75–94.
2. Messaoudi, L. La langue française au Maroc. Fonction élitare ou utilitaire ? *Pratiques innovantes du plurilinguisme. Émergence et prise en compte en situations francophones*. Paris: Éditions des archives contemporaines, 2010. P. 51–62.
3. Meyers-Scotton, C. Duelling Languages. Grammatical structure in code-switching. Oxford: Clarendon Press, 1993. 263 p.
4. Poplack, S. Code-switching: Linguistic. *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Studies*. Elsevier Science, 2001. P. 2062–2065.
5. Ziamari, K. Le contact entre l'arabe marocain et le français au Maroc : spécificité linguistiques et sociolinguistique. *Synergies Tunisie*. Sylvaains-les-Moulins : Gerflint, 2009. № 1. P. 173–186.